

Empar Pineda: comunista, feminista, lesbiana

Ha donat a conèixer, publicament i repetida, la seua condició sexual de lesbiana. Comunista i feminista militant, Empar Pineda treballa, des de fa vint anys, per l'alliberament de la societat i de cadascun dels individus que la componen.

Enric Conde

—**T**inc entès que, a més de fer-ho català, podries contestar en basc, o en gallec, o en espanyol...

—Ui, el gallec, el tinc rovelladíssim de no practicar-lo... Sí, és cert. Potser sóc una mena de mostrari dels diferents pobles que hi ha a l'Estat espanyol... bé, em manca el bable, he de reconèixer que no en tinc ni idea.

—*¿I com és que ets tan políglota?*

—Jo vaig néixer a Euskadi, a Hernani, filla de mare basca i de pare mig català i mig castellà... A l'hora d'estudiar, vaig haver d'anar a la Universitat de Valladolid, però aviat em tocà passar a la de Saragossa, i després Madrid, Salamanca... vaig acabar a Oviedo. És que em van expedientar, no em deixaven matricular, tota una història. Coincidint amb la mort de Franco, vaig anar a viure a Barcelona... ja havia acabat la carrera, Filologia Romànica.

—*Tu vas començar a militar a la universitat, l'any 64. Des d'aquells anys, i de forma ininterrompuda, tres «ismes» han centrat la teua activitat pública: comunisme, feminisme, lesbianisme...*

—Jo encara n'afegiria uns quants més, ha.

—*Anem pel primer: comunisme. Tu formes part, ara, del Comité Federal del Moviment Comunista, on et cuides de les qüestions feministes i de les tasques de relacions internacionals. ¿Paga la pena, tanta faena?*

—Sí, paga la pena, lluitar per una transformació radical i global d'aquesta societat fastigosa, per una transformació radical de veritat, i no aquesta mena de petites misèries. Em penso que, per a això, militar en un partit revolucionari és fonamental.

—*¿I és eficaç?*

—Sí, crec que, a més de gratificant personalment, que a vegades ho és i d'altres suposa molt esforç, també és eficaç. Si no hi hagués gent decidida a fer el sacrifici cert que significa militar activament, no hi hauria forma d'aconseguir coordinar i ajuntar tota la dissidència enfront dels aspectes mesquins i opressius en molts ordres de la vida social, i això que aquest no és un moment en què les idees revolucionàries estiguen especialment en alça. En determinats sectors, però, encara que siguen reduïts, sí que hi ha l'actitud de no acceptar això que ens volen donar com si ja fos la meravella. Aquests petits resultats, quan veig

que hi ha gent que no s'empassa tot allò que estan dient com si fos una meravella, són el meu estimul, allò que em dóna força.

—*Anem pel segon «isme», el feminisme... De quina manera, ara que la situació legal de les dones ha anat avançant prou...*

—És clar que ha avançat, i no en caldria una altra. Però una cosa és el que diu la llei, i una altra el que passa a la vida real. La Constitució diu que no pot haver-hi discriminació per raó del sexe, però encara s'estan negociant convenis laborals discriminatius per a les dones; els anticonceptius van

«És una mica difícil assumir la teua opció sexual quan la societat la margina, la reprimeix o la menysprea; si ho aconseguixes, vius de forma tranquil·la, joiosa.»

seva situació individual, a casa, en les relacions amb el marit o els fills, són conscients que estan pitjor que l'home que estigui en les pitjors condicions. Aquesta mena de segona pell en què s'ha convertit la situació de les dones és el que fa més difícil la presa de consciència col·lectiva, que després es converteix en mobilització, en força organitzada.

—*I els partits tradicionals, ¿de quin forma creus que ho defensen, tot això?*

—Crec que sincerament no defensen les exigències de les dones, la qual cosa no vol dir que, en un moment determinat, no puguen donar suport a alguna. Pot haver-hi forces d'esquerra radicals que facin costat de veritat a la causa de l'alliberament de les dones, però per a això cal tenir una voluntat política d'enfrontar-se amb les forces feroçment patriarcals, com el capital o l'exèrcit. Encara que hi hagués molts partits que estiguessin disposats de debò a donar suport a la nostra lluita, sempre seria necessària l'existència d'un moviment autònom de dones.

—*I el tercer «isme», tornant a la teua trajectòria personal, el lesbianisme. Tu has assumit públicament la condició de lesbiana, cosa que, tal com va el món, significa penjar-se un mateix l'etiqueta d'anormal segons les pautes socials... És una decisió difícil, ¿no?*

—És que se'ns fa creure des de petites i petits que l'única forma normal de desenvolupar l'erotisme és mitjançant les relacions heterosexuales. O sigui, que una forma que no és l'única ha estat convertida en norma. I les idees i les institucions, com ara la família o el matrimoni, prenen com a punt de referència l'heterosexualitat, de forma que entre dos homes o dues dones només cap l'amistat, però no una altra relació amorosa. Qualsevol altra conducta, sigui el lesbianisme o l'homosexualitat masculina, queda fora de la norma, i per tant ets qualificat de desviat o malalt.

—*Però, això, en la vida quotidiana, amb els veïns, amb els amics, ¿com es viu?*

—Depèn de com estiguis de convençuda que no ets anormal ni de bon tros perquè els teus desitjos eròtics te'ls despertin les dones, la qual cosa no vol dir que sigui per a tota la vida, ni que mai més no puguis sentir desig sexual per un home. La veritat és que és una mica difícil, no ens enganyem, assumir la teua opció sexual quan la societat la rebutja, la margina, la reprimeix o la menysprea; però, si ho aconseguixes, la vius de forma tranquil·la, joiosa. Per a mi, té molta importància el fet que no hi estiguis sola, que formis part d'una organització. A mi, m'ajuda moltíssim lluitar a la comissió pel Dret a l'Avortament i al Col·lectiu Feminista de Lesbianes de Madrid.

—*Però, quan la pròpia homosexualitat passa a ser de domini públic, no en un grup reduït...*

—Passa que per a moltes persones passes de colp i volta a ser reconegut només per la teua opció sexual, i no per les altres qüestions. Puc dir seriosament que jo no ho he passat malament, perquè estic convençuda que la meua opció és tan legítima i satisfactòria com qualsevol altra, que malgrat les dificultats pots viure-la bé. I això em compensa de la mirada morbosa i el comentari sarcàstic. Ara, també compten les reaccions de la gent que et diu «¡caram, que bé que t'hagis decidit!» I no perquè sigui un acte d'heroisme, sinó perquè serveix per a reflectir als mitjans de comunicació l'existència de dones que, igual que jo, s'estimen altres dones.

—*¿I, personalment, com vius aquesta decisió de fer pública la teua opció sexual?*

—A mi, no m'agrada ni gens ni mica anar-la passejant pel món. Ho faig fent-me violència a mi mateixa, per-

quedar despenalitzats el 78, però encara no són inclosos a la Seguretat Social, encara no hi ha serveis d'informació perquè les dones els utilitzin en condicions... I també hi ha lleis insuficients, com aquesta restrictiva i vergonyosa Llei d'Avortament, que només acull en la pràctica dues o tres de cada cent dones que avorten.

—*¿I, així les coses, com t'expliques que encara siga tan minoritari el moviment feminista?*

—És que les dones no verbalitzen, en els termes que fem servir nosaltres, això de l'opressió patriarcal, però quan parles amb elles una mica de la

PACÓ LAINEZ

què cal testimonis que trenquin la idea que l'única cosa que existeix és l'heterosexualitat. És l'únic sentit en el qual entenc que val la pena donar-ne constància pública, perquè crec que ningú no s'ha de ficar en la vida sexual de ningú. No sé quant de temps serà necessari fer-ho públic.

—Parlant de la conveniència del fet que figures públiques facen explícita la seua homosexualitat, com ho féu Rock Hudson, ¿que et semblaria que podria passar si... no sé, Isabel Preysler, per exemple, es proclamés lesbiana?

—Home, de la Isabel Preysler seria una mica difícil, i bastant poc creïble, però si hi hagués dones populars que fessin públic el seu lesbianisme, és evident que això donaria més carta de naturalesa a les relacions lèsbiques.

—En un espai públic, al carrer, a fora de casa, ¿com es pot assumir la condició de lesbiana, com es pot manifestar?

—Fora de les grans ciutats, la situació és fatal. En poblacions petites, la pressió és terrible... Hi ha pocs redutes, pocs locals, on pots manifestar-te tranquil·lament sense que el cambrer de torn et foti fora. I, fins i tot en aquests locals, o especialment, el contacte es dona en situacions poc normals, poc quotidianes. La nostra reivindicació és estar a tot arreu, no a un gueto, perquè aquesta és una forma de dir-nos: «us tolerem, però sempre que us estiguen allà, mentre no us en sortiu»... i també, «vosaltres no sou normals com la resta». I sembla com si els homosexuals i les lesbianes l'única cosa que ens definís a la vida fos la nostra opció sexual, com si

«Sempre seria necessària l'existència d'un moviment autònom de dones.»

anéssim pel món en pla de portar només el sexe al front.

—¿Com entén la maternitat una lesbiana?

—Home, la maternitat és una capacitat, no una obligació, malgrat que se'ns eduqui a totes en la idea que la nostra professió, amb majúscules, és la maternitat, i que la maternitat s'identifica amb la sexualitat de les dones. Qui vulgui ser mare que ho sigui lliurement. Jo sé de lesbianes que volen ser mares i també en conec que ja ho són, sigui perquè havien tingut relacions amb un home —i gens ni mica frustrants, per cert— abans d' enamorar-se d'una dona, bé perquè han adoptat fills o perquè s'han embarassat. El sentiment de voler tenir fills està tan present entre les lesbianes com

entre les dones que mantenen relacions heterosexuales.

—Entre els homes homosexuals es donen fenòmens com el transvestisme, o el canvi de sexe. ¿No passa això amb les lesbianes?

—Aquests homosexuals, els masculins, potser han trencat amb la norma heterosexual, però no amb la divisió de papers assignats socialment als homes i a les dones, com si pel fet que estimin els homes haguessin d'incorporar allò que aquesta societat considerava propi de les dones.

—¿Les parelles de dones poden tenir tanta estabilitat com les d'heterosexuals?

—No. Crec que es fan i es desfan amb més facilitat que les parelles heterosexuales. Però això és perquè no tenen al damunt tota la pressió social que viuen les parelles home-dona quan es volen separar, i que tot sovint provoca tants drames...

—Sembla que, així com la societat caricaturitza els homosexuals masculins, o els refusa, però els té ben presents, les lesbianes, en canvi, les ignora.

—Sí. Costa molt d'acceptar que entre dues dones pugui haver-hi una relació sexual sense cap home pel mig. Aleshores, per moltes evidències que puguin donar dues dones del fet que són amants, la gent tendeix a dir allò que són amigues, i que el que passa és que les dones són tan tendres, tan sensibles i tan afectives... En el fons, a les dones no se'ns reconeix com a éssers sexuals, si no és en relació amb la procreació i els mascles, no com a éssers sexuals autònoms i independents.

el Temps

El setmanari EL TEMPS convoca el I Premi de Periodisme «El Temps», per a articles o reportatges inèdits, de temàtica lliure, incloent-hi la investigació periodística, dotat amb 50.000 pessetes. Aquests articles hauran de constar, si més no, de deu folis, grandària holandés, escrits a màquina i a doble espai; no podran excedir-ne els quinze. Hauran de lliurar-se, abans del 15 de setembre, a la redacció d'EL TEMPS, Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. L'acte de lliurament coincidirà amb el dels Premis Octubre. La composició del jurat serà anunciada oportunament.